

DE TOEKOMST VAN ONZE BIBLIOTHEEK

De Ned. Mal. Ver. heeft, financieel gezien, drie zorgenkinderen; Basteria, Correspondentieblad en Bibliotheek. Zonder de eerste twee is de Vereniging niet denkbaar. Deze organen vormen, mirabile dictu, zowel de levensvoorwaarden als de levensuitingen van de Vereniging. Het belang, dat aan deze publicaties gehecht wordt, blijkt duidelijk uit begroting en financiële jaarverslagen. Basteria en Correspondentieblad vragen meer dan 80% van de inkomsten.

Geheel anders is het gesteld met de bibliotheek. Hiervoor toont de Vereniging weliswaar een grote platonische liefde, maar budgetair gezien is zij toch maar een stiefkind. Slechts als er geld is, komt de bibliotheek aan bod. En dan alleen nog, wanneer de nood dwingt, wanneer onderhoudskosten gemaakt moeten worden en aanschaffing van kasten enz. noodzakelijk is. Wat het literatuurbezit betreft, zijn wij vrijwel aangewezen op tijdschriftenruil en op schenkingen. Aan het bijhouden van de bibliotheek door geregelde aankoop van nieuwe boeken, kan niet gedacht worden, om maar te zwijgen van het stelselmatig opvullen van hiaten door aanschaffing van antiquarische werken. Voor geregelde uitbreiding van onze bibliotheek zou een bedrag van jaarlijks f. 500,- bepaald niet te veel zijn. Op de begroting staat hiervoor: nihil. Terwijl Basteria en Correspondentieblad een exploitatie-overschot hebben, verschijnt de bibliotheek in het jaarverslag ondanks haar bescheiden bestaan, met een exploitatie-tekort

Deze situatie leidt noodgedwongen tot een eenzijdige groei, een steeds groter wordende disproportie tussen de titels die wel eens gevraagd worden en de titels die nooit gevraagd worden. Een dergelijke wanverhouding bestaat natuurlijk in elke welvoorzienige bibliotheek, maar juist om de kwalificatie "welvoorzien" gaat het mij!

Dank zij de toegewijde zorg van de bibliothecaresse, wier speurzin soms voordelige aankopen mogelijk maakt, groeit onze bibliotheek gestadig en ordelijk. Er zijn nu, als ik het wel heb, vijf gevulde kasten. Als de Vereniging vijftig jaar bestaat, zullen er misschien tien kasten zijn. Zo'n groei is verheugend, maar ook verontrustend. Problemen van ruimtegebrek, onderhoudskosten, renteloos kapitaal, toegankelijkheid enz. zullen zich steeds scherper aftekenen. De bestaanszekerheid groeit niet evenredig met de uitbreiding. Het bestaan van de bibliotheek is statutair niet aan dat van de Vereniging gekoppeld. Als het zwaard van Damocles hangt de bibliotheek een besluit van de ledenvergadering tot likwidatie boven het hoofd. Hetzij uit ruimtegebrek, hetzij omdat er geld voor andere doeleinden nodig is, of domweg als gevolg van een tijdelijk verslachte belangstelling. Dit spookbeeld is niet denkbeeldig. Zo is het meer verenigingsbibliotheken vergaan.

Dit vooruitzicht is uiteraard niet bevorderlijk voor de kwalitatieve groei van de bibliotheek. In duidelijke taal: waardevolle schenkingen of legaten voor de bibliotheek zullen op zich laten wachten, zolang er niet meer zekerheid voor de toekomst is.

Vorig jaar heeft een der leden het nobele initiatief genomen, een collecte te houden ten bate van een gedrukte catalogus. Er is al een aardig bedrag bijeen. In de loop van 1963 of het volgende jaar zullen de benodigde gelden wel binnen zijn. Nu echter rijst hier en daar terecht de vraag: kunnen wij zo'n belangrijk bedrag nu eigenlijk niet veel beter besteden aan de aankoop van een werk van blijvende waarde dan het te beleggen in een catalogus die de dag van verschijning al verouderd is?

Het lijkt mij gewenst om, alvorens tot het laten drukken van een catalogus over te gaan, onze gedachten te laten gaan over de toekomst van de bibliotheek. Enkele vragen dringen zich daarbij op. Berustte het in 1935 genomen besluit tot oprichting van een malacologische bibliotheek, gezien de aanwezigheid van welvoorzienige malacologische boekerijen in de Musea te Leiden en Amsterdam, werkelijk wel op een in de Vereniging bestaande behoefte? En heeft de Vereniging toen wel de financiële consequenties van een dergelijk besluit overzien? Heeft de Vereniging thans niet te veel hooi op haar vork? Zijn wij met de huidige ontwikkeling van de bibliotheek, gelet op de geldelijke beperkingen, wel in de juiste koers?

Alleen op de laatste vraag wil ik hier ingaan. De mogelijkheden die ik zie, zijn drieërlei:

1. Voortbouwen aan een algemene malacologische bibliotheek;
2. Beperken tot een kleine bibliotheek met uitsluitend determineerwerken;
3. Totale opheffing van de bibliotheek.

1. Voortgaan op de huidige voet, in de hoop dat belangrijke schenkingen op de duur de grote hiaten zullen opvullen, is alleen verantwoord, primo als het op de duur dreigende ruimteprobleem definitief wordt opgelost, secundo als de zekerheid bestaat dat de bibliotheek in tijden van depressie niet verkocht kan worden.

Als ideaal zweeft mij voor ogen het voorbeeld van de Entomologische Vereniging. Als ik mij niet vergis, beschikt die in een onzer musea over een eigen lokaal waar gewerkt kan worden, waar bestuursvergaderingen en werkbijeenkomsten kunnen plaats vinden, en waar de bibliotheek binnen het bereik van de leden is onder gebracht. Een overeenkomstige situatie kent o.m. de ornithologische vereniging te Parijs. Aan het betalen van huur en onderhoud van een dergelijk lokaal kan de Ned. Mal. Ver. waarschijnlijk niet denken. Doch wij zouden misschien wel met een of ander museum - waarbij ik de musea in het oosten en het zuiden des lands niet uitsluit -, een overeenkomst kunnen aangaan. In ruil voor het gebruik van het lokaal, zou de Vereniging zich kunnen verplichten de bibliotheek nimmer van de hand te doen en, bij eventuele opheffing der Vereniging, het eigendom van het betreffende museum te laten worden. Iets dergelijks heeft indertijd de Deutsche Malakologische Gesellschaft gedaan, wier bibliotheek in het Senckenberg Museum te Frankfurt werd ondergebracht en waar zij veilig bleef voortbestaan, ook toen de Vereniging kwijnende en eigenlijk niet meer bestond.

2. Een tweede mogelijk is een drastische beperking van het boekenbezit door in de bibliotheek uitsluitend enkele tientallen moderne determineerboeken, zonodig in duplo, op te nemen. De rest verkopen ten bate van deze praktische gebruiksbibliotheek. Ook de tijdschriftenruil stop zetten en de ruilabonnementen trachten om te zetten in betalende abonnementen.

De praktische voordelen zijn groot: een handbibliotheek met een omvang van slechts één kast vindt overal wel een plaats, ook in een particuliere behuizing. Dit voor het geval de functie van bibliothecaris onverhoopt eens niet aan die van museumconservator gekoppeld zou kunnen worden. Er is geen aanschaf meer van kasten, geen bindkosten, geen rompslomp van catalogisering enz., geen renteloos kapitaal belegd in een groeiend percentage publicaties die in geen mensenleeftijd aangevraagd worden. De instelling van een eigen boekenbezit door de twee belangrijkste werkgroepen is eigenlijk al een ontwikkeling in deze richting.

3. Wanneer wij, nuchter bezien, geen kans hebben het gestelde doel van een ideale algemene malacologische bibliotheek in een ideale behuizing te verwezenlijken, en de voorgestelde inkrimping niet aantrekkelijk lijkt, dan heeft het zin onze boekerie eenvoudigweg als een spaarpot of een geldbelegging te beschouwen. Het gaat er dan alleen nog maar om, het juiste tijdstip te treffen om tot verkoop over te gaan.

Gezien het feit, dat onze bibliotheek, met uitzondering van enkele tijdschriftenreeksen, waarschijnlijk niets bevat dat niet reeds in de bibliotheken onzer grote musea voorhanden is, zal geen serieuze onderzoeker zich door de opheffing der verenigingsbibliotheek gehandicapt voelen.

De verkoop van de bibliotheek zou niet alleen een welkome vermeerdering van het kapitaal en dus een vermeerdering van de jaarlijkse rente betekenen, doch ook een verhoging der inkomsten van de Vereniging door de m.i. redelijke kans van verandering van ruilabonnementen in betalende abonnementen. Jaarlijks zal dit minstens f. 200,- zijn. Ten derde een verlaging der uitgaven door het ontbreken van de noodzaak van verscheidene aanschaffingen.

Dit alles zou de publicaties der Vereniging ten goede komen, en misschien de mogelijkheid openen Basteria drie maal per jaar te doen verschijnen.

Alvorens dit onderwerp op de agenda van een ledenvergadering te doen plaatsen, is het nuttig te weten hoe de leden er over denken. Laten zij hun commentaar niet onder stoelen of banken steken, maar in het C.B. bekend maken.

J. Kuiper.